

значит, нарушается восприятие низкочастотных звуков. Соответственно для формирования чувства темпоритма подойдут музыкальные инструменты с низким звучанием: бубен, пионерский барабан или барабан оркестровый. Чувство темпоритма развивается благодаря многократности повторов одного и того же материала в разных игровых ситуациях. Этим самым мы формируем слуховые представления и расширяем опыт слушания и слышания (слушание–восприятие или реагирование на звуковые раздражители, слышание– понимание что звучит и как звучит). Наша цель – помочь ребёнку расширить возможности восприятия скорости и частоты звучания музыкальных инструментов, чередования сильных и слабых долей. Данная работа заложит основу темпоритмической организации устного высказывания, когда ребёнок научится, даже со сниженным слухом, вычленять в высказывании отдельные слова т.к. в каждом он будет слышать ударение за счёт произношения этого слова на низком регистре и чуть длилительнее, чем остальные слоги; он научится слышать, а значит понимать смысл высказывания, за счёт выделения голосом логически значимого слова. Данная работа поможет ребёнку участвовать в общении наравне с окружающими. Расстояние для каждого ребёнка подбирается индивидуально, т.е. то, на котором ребёнок отчётливо слышит и может узнавать звуки. Развитие слухового восприятия начинается с отработанного алгоритма работы со слабослышащими и глухими детьми на неречевые звуки.

Всё, что делает взрослый, сначала ребёнок видит и слышит, потом только слышит (можно издавать звуки за спиной ребёнка, но надо помнить, что расстояние при слуховом восприятии сзади увеличивается в два раза), но с учётом, что он научился узнавать на слух ту или иную часть алгоритма.

- Выработка двигательной реакции на звуковой сигнал (звучит–не звучит? Кивок головы как согласие или повороты из стороны в сторону как отрицание);
- Локализация звука в пространстве (где звучит? Указательный жест в нужном направлении);
- Выполнение крупных движений на изменение силы звучания (тихо–громко. Тихо– хлопаем, громко–топаем);
- Выполнение крупных движений на изменение длительности звучания (долго–коротко. Растягиваем невидимую резинку. Соединяем ладоши как-будто резинка сжалась);
- Выполнение крупных движений на изменение высоты звучания (высоко–низко. Высоко– поднимаем руки, тянемся. Низко–приседаем, делаем давящие движения вниз);
- Выполнение крупных движений под определённый темп и ритм (быстро–медленно, чередование сильных ударов и слабых. Прыжки, ходьба, бег, хлопки);
- Что звучит (барабан, дудка, свисток. С каждым инструментом отрабатывается предыдущий алгоритм)

Алгоритм работы по развитию слухового восприятия на человеческий голос.

- Слышу не слышу (говорит–молчит);
- Локализация голоса в пространстве (где говорит);
- Характер звучания (кто говорит: девочка–мальчик, тётя–дядя, бабушка–дедушка);
- Характер звучания (как говорит: громко–тихо);
- Характер звучания (как говорит: долго–коротко);
- Характер звучания (как говорит: быстро–медленно);
- Что говорит (понимание).

Дальнейшую работу мы постараемся отразить в следующей статье.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Белякова Л.И., Дьякова Е.А. Логопедия. Заикание / Л.И. Белякова, Е.А Дьякова – М, 1998–304с.:
2. Загорянская М.Е. Эпидемиология нарушений слуха у детей / М.Е. Загорянская, М.Г. Румянцева// Дефектология.–2005.– №6.– С.14-20.
3. Черкасова Е.Л. Нарушения речи при минимальных расстройствах слуховой функции / Е.Л. Черкасова – М, 2003. – 192с.:
4. Ясинская А.А. Возможность повышения эффективности аудиологического скрининга у детей раннего возраста/ А.А. Ясинская. Современные вопросы диагностики и реабилитации больных с тугоухостью и глухотой: Сб.тр./ Научно-практич. Конференции с международным участием.– М., 2006.– 249-250.

УДК: 376

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Манько Н.В.

Автор статті описує можливості використання комп'ютерних технологій в логопедическій роботі з дітьми з порушеннями речі дошкільного віку.

Автор статті описує можливості використання комп'ютерних технологій у логопедичній роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями дошкільного віку.

The author describes the possibility of using computer technology in speech therapy work with preschool age children with speech disorders.

Ключевые слова: компьютерные технологии, нарушения речи, дети дошкольного возраста.

Ключові слова: комп'ютерні технології, мовленнєві порушення, діти дошкільного віку.

Keywords: computer technology, speech disorders, preschool age children.

У системі дошкільної освіти відбуваються значні зміни. Успіх цих змін пов'язаний з удосконаленням наукової, методичної та матеріальної бази навчання й виховання дітей дошкільного віку. Однією з важливих умов оптимізації навчально-виховного процесу є використання новітніх інформаційних технологій, у першу чергу комп'ютерних. Для дітей комп'ютерні технології здобувають цінність не тільки як предмет вивчення, але і як потужний ефективний засіб корекційного впливу. Вони належать до ефективних засобів навчання, які в останні роки все частіше застосовуються у корекційній педагогіці, і допомагають логопеду вирішувати найважчі в традиційній практиці завдання, пов'язані з розвитком дітей і корекцією їх мовленнєвої сфери. Оптимальна комбінація комп'ютерних методів із традиційними визначають ефективність використання новітніх інформаційних технологій у корекційній роботі [2, с. 123].

Однією з переваг спеціалізованих комп'ютерних засобів навчання є те, що вони дозволяють значно підвищити мотиваційну готовність дітей до участі в корекційних заняттях шляхом моделювання корекційно-розвивального комп'ютерного середовища: дитина самостійно здійснює свою діяльність, тим самим, розвиваючи здатність ухвалювати рішення, вчиться доводити почату справу до кінця.

Робота за комп'ютером викликає у дошкільників жвавий інтерес, спочатку як ігрова, а потім і як навчальна діяльність. Цей інтерес і лежить в основі формування таких важливих структур, як пізнавальна мотивація, довільні пам'ять і увага, оскільки саме ці якості забезпечують психологічну готовність дитини до навчання в школі [2, с. 127].

За даними науковців (Р.Ф. Абдєєв, В.П. Беспалько, О.І. Кукушкіна, Є.І. Машбиц та ін.), застосування комп'ютерної техніки дозволяє оптимізувати педагогічний процес, індивідуалізувати навчання дітей з порушеннями розвитку й значно підвищити ефективність будь-якої діяльності [2, с. 127].

Як засвідчують статистичні дані, в останні роки відзначається збільшення кількості різних порушень психофізичного розвитку та фізіологічної незрілості у немовлят. У подальшому такі відхилення часто проявляються у вигляді недорозвинення різних рівнів мовленнєвої функціональної системи: страждає звуковимова, словниковий запас і граматична будова мовлення; спостерігаються труднощі під час оволодіння навичками читання і письма. Педагоги відзначають, що для таких дітей, окрім мовленнєвих розладів, є характерною також недостатня сформованість процесів, пов'язаних з мовленнєвою діяльністю: недорозвинення уваги, пам'яті, логічного мислення, дрібної моторики пальців рук. Тому провідним завданням логопедичної роботи з такими дітьми є визначення обсягу й змісту корекційного впливу за допомогою комп'ютерних технологій, інтегрованих у систему загальної стандартної логопедичної роботи відповідно до індивідуальних можливостей (наявності певних знань, умінь), зони найближчого розвитку і потребам у розвитку або відновленні мовленнєвої діяльності кожної дитини.

Новітні інформаційні технології стали перспективним засобом корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення мовлення. Загальна комп'ютеризація відкриває нові, ще не досліджені варіанти навчання. Вони пов'язані з унікальними можливостями сучасної електроніки та телекомунікацій. В основу використання комп'ютерних технологій у вітчизняній педагогіці покладено базові психолого-педагогічні та методологічні положення, розроблені Л.С. Виготським, П.Я. Гальперінім, В.В. Давидовим, А.В. Запорожцем, О.О. Леонтьєвим, О.Р. Лурія, Д.Б. Ельконінім та ін.

Ефективність застосування комп'ютерних програм залежить від професійної компетенції педагога, вміння використовувати нові можливості, включати комп'ютерні технології в систему навчання дитини, підвищуючи мотивацію та створюючи психологічний комфорт на заняттях [1, с. 284]. На жаль не завжди педагог є обізнаним у комп'ютерній сфері і має можливість для оволодіння уміннями користуватись новітніми інформаційними технологіями.

Упровадження комп'ютерних технологій сьогодні є новою сходинкою в освітньому процесі. Логопеди не тільки не мають залишатися осторонь, але й повинні активно включатися в процес широкого використання інформаційно-комунікативних технологій у своїй практиці. Для реалізації корекційних завдань, а найголовніше, для підвищення мотивації дітей до занять, доцільно використовувати на індивідуальних й підгрупових заняттях комп'ютерні програми, оскільки вважається, що використання їх у корекційно-розвивальному процесі в якості

допоміжного засобу, може сприяти підвищенню ефективності логопедичної роботи.

Заняття з використанням комп'ютера з дітьми дошкільного віку проводяться фрагментарно, при цьому обов'язковим є дотримання наступних санітарно-гігієнічних норм:

- використання нових моделей комп'ютера;
- робота з комп'ютером на одному занятті має бути суворо дозованою (залежно від віку дитини - упродовж 5-10 хв.);
- проведення гімнастики для очей (під час роботи необхідно періодично переводити погляд дитини з монітора кожні 1,5-2 хв. на кілька секунд);
- включення в заняття ігор, спрямованих на профілактику порушень зору, та проведення завдань (ігор) для розвитку зорово-просторових уявлень;
- застосування гри, як частини заняття (на основному або заключному етапі);
- використання у корекційно-розвивальній роботі комп'ютера з періодичністю - 2 рази на тиждень (індивідуально, залежно від віку дитини, особливостей її нервової системи);
- індивідуальне дозування навантаження у роботі з дітьми, які мають порушення зорової функції;
- врахування протипоказань для роботи за комп'ютером (наприклад, епілепсія);
- згода батьків на індивідуальні заняття за комп'ютером [3, с. 50].

У дітей з порушеннями мовленнєвої функції різного рівня часто виявляються недостатнє розуміння й розрізнення граматичних форм; утруднення, а іноді й неможливість зв'язно, послідовно, логічно передати зміст тексту; недостатність обсягу словника; вербальні заміни; при ускладненому варіанті загального недорозвинення мовлення мають місце певні труднощі під час автоматизації правильної артикуляції звуків. Тому на підгрупових й індивідуальних заняттях (з формування лексико-граматичних категорій, розвитку зв'язного мовлення, корекції звуковимови) можуть використовуватися комп'ютерні презентації.

Серед напрямів логопедичної роботи з використанням інформаційних комп'ютерних технологій виділяють наступні [3, с. 42]:

1. Розвиток зв'язного мовлення - переказ (складання) тексту з опорою на серію сюжетних картинок.
2. Навчання грамоти - формування навичок фонематичного аналізу.
3. Формування зорово-просторових відношень.
4. Корекція звуковимови - артикуляційна гімнастика, автоматизація звуків, диференціація звуків.
5. Формування лексико-граматичних категорій - словотворення, словозміна.
6. Корекційно-оздоровчий напрям - ігри на розвиток загальної та дрібної моторики рук.

Використання комп'ютера підвищує ефективність та раціоналізує роботу логопеда і надає переваги в організації корекційно-розвивального впливу з дітьми дошкільного віку [2, с. 134].

Перевагами використання комп'ютерних технологій для логопеда є :

- 1) складання звітів і розкладів усіх видів занять в електронному вигляді, що значно зменшує обсяг роботи з паперовими носіями інформації;
- 2) розробка наочно-дидактичного супровіду до занять;
- 3) застосування комп'ютера на логопедичних заняттях як засобу активізації корекційної роботи.

В організації корекційно-розвивальної роботи з дитиною-логопатовою можна виділити наступні переваги інформаційних комп'ютерних технологій, використання їх дозволяє:

- 1) підвищити мотивацію дитини до логопедичних занять;
- 2) формувати у дитини активну позицію суб'єкта навчання;
- 3) оволодіти дитині елементарними діями з комп'ютером.

Логопедичне заняття з використанням комп'ютера є комплексним і може мати наступну структуру:

1. Підготовчий етап:
 - а) гімнастика для очей;
 - б) проблемна ситуація;
 - в) пальчикова гімнастика;
2. Основний етап (вирішуються корекційно-освітні завдання, що відповідають цілям заняття):
 - а) ігри та вправи з використанням роздаткового матеріалу;
 - б) фізкультхвилинки;
 - в) ігри або вправи з використанням комп'ютера;
 - г) вправи на розвиток дихання;
3. Заключний етап (оцінка результатів діяльності, усунення емоційного та м'язового напруження) [3, с.

51].

Особливу увагу необхідно приділити добору комп'ютерних ігор для занять. Сучасний ринок комп'ютерних

ігор наповнений продукцією різної якості, тому логопеду необхідно зупинити свій вибір саме на навчальних іграх. Це програми, які в ігровій формі містять конкретний навчальний матеріал.

Під час добору комп'ютерних ігор враховуються вимоги, що висувуються до розвивальних і навчальних програм, які застосовуються на логопедичних заняттях, а саме:

- програма повинна мати вказівку на вік дитини;
- програма повинна бути яскравою, барвистою, зі звуковим оформленням;
- об'єкти, відображені на екрані, не мають бути дрібними або незрозумілими дошкільнику;
- програма має озвучуватися мовою, якою спілкується дитина;
- текст завдань, якщо він є, має бути озвучений диктором;
- завдання мають бути цікавими, зрозумілими дитині, простими для виконання;
- тривалість гри або виконання завдання має не перевищувати 3-5 хвилин;
- бажано, щоб дитина працювала із клавіатурою, оскільки впоратися з мишкою їй ще складно [1, с. 285].

Отже, використання комп'ютерних технологій у процесі корекції порушень мовлення у дітей дозволяє більш ефективно усувати мовленнєві недоліки. У процесі занять із застосуванням комп'ютера діти вчать долати труднощі, контролювати свою діяльність, оцінювати результати. Завдяки цьому стає ефективним навчання плануванню й контролю через комбінацію різних завдань. Вирішуючи, задану комп'ютерною програмою проблемну ситуацію, дитина прагне досягнення позитивних результатів, підкоряє свої дії поставленій меті. Таким чином, використання комп'ютерних засобів навчання допомагає розвивати у дітей такі вольові якості, як самостійність, зосередженість, посидючість. Поведінка дитини на занятті стає більш вільною, розкутою, підвищується її самооцінка. Між логопедом і дитиною встановлюється міцний емоційний контакт, тому що в цьому випадку логопед виступає як партнер дитини, а функцію контролю бере на себе комп'ютерна програма. Усе це допомагає створити на логопедичному занятті атмосферу психологічного комфорту, що також сприяє прискоренню корекційного процесу й поліпшенню його результативності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Репина З. А., Лизунова Л. Р. Компьютерные средства обучения: проблемы разработки и внедрения // Вопросы гуманитарных наук. – 2004. - № 5 (14). – С.283-285.
2. Беспалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия). - Москва – Воронеж: Модэк, 2002. – С. 121-156.
3. Тимофеева Ж. А. О способности детей с нарушением в развитии извлекать информацию из общения с героем компьютерной программы // Дефектология. - 1997. - № 2. - С.41-49.

УДК: 376

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНИХ СИМВОЛІВ КОМУНІКАЦІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ

Мартиненко І.В.

У статті представлено короткий огляд графічних систем альтернативної комунікації (AAC), розглянуто вимоги до їх використання у логопедичній і розвивальній роботі.

В статті представлено краткий обзор графических систем альтернативной коммуникации (AAC), предложено требования к их использованию в логопедической и развивающей работе.

The brief review of the graphic systems of alternative communication (AAC) is presented in the article, requirements to their use in speech therapy and development are offered.

Ключові слова: альтернативна та допоміжна комунікація, графічні символи, мовлення, діти, що не говорять; логопедична робота.

Ключевые слова: альтернативная и вспомогательная коммуникация, графические символы, речь, неговорящие дети, логопедическая работа.

Key words: alternative and augmentative communication (AAC), graphic characters, speech, untalking children, speech therapy.

Важливим завданням сучасної корекційної педагогіки є формування комунікативних вмінь у осіб, які не спроможні до оволодіння словесним мовленням. У зв'язку з цим, перед корекційними педагогами, логопедами зокрема, постає проблема формування комунікації у осіб з тяжкими порушеннями психофізичного розвитку (далі – ТППФР) альтернативними словесному мовленню засобами. З цією метою було розроблено системи допоміжних комунікативних стратегій, спільним для яких є використання допоміжних засобів у процесі спілкування, що «спрощує» процес сприймання, розуміння та продукування інформаційних повідомлень.